DISSERTATIO INAUGURALIS

ENUMERANS SPECIES HUNGARICAS

RANUNCULI LINNEI

QUAM

CONSENSU & AUCTORITATE

MAGNIFICI DOMINI

PRAESIDIS & DIRECTORIS,

NEC NON

SPECTAB. AC CLAR. DOMINI DECANI

ITEM

CELEBERRIMORUM DD. PROFESSORUM,

IN REGIA SCIENTIARUM UNIVERSITATE HUNGARICA

PUBLICAE DISQUISITIONI SUBMITTIT

FRANCISCUS KRAMMER,

HUNGARUS PESTIENSIS.

Theses adnexae defendentur in Palatio Universitatis minori,
die Martii hora 12-ma.

PESTINI, 1844.

TYPIS TRATTNER-KÁROLYIANIS,

IN PLATEA DOMIN. N. 453.

EXCELLENTISSIMO AC ILLUSTRISSIMO

DOMINO DOMINO

MAURITIO E COMITIBUS **ALMÁSY**

DE ZSADÁNY ET TÖRÖK SZENT MIKLÓS,

SACRAE CAESAREAE AC REGIO APOSTOLICAE MAJESTATIS CAMERARIO, INTIMO STATUS, ET EXCELSI CONSILII REGII LOCUMTENENTIALIS HUNGARICI CONSILIARIO, EXCELSAE CAMERAE REGIAE HUNGARICO AULICAE VICE PRAESIDI,

etc. etc. etc.

VIRO

REGI ET PATRIAE CARO

SCIENTIA AC BENEVOLENTIA INSIGNI,

SUMMO LITTERARUM CULTORI

AC

FAUTORI

MAECENATI

BENEFACTORI SUO GRATIOSISSIMO

PAUCAS HAS PAGELLAS IN PERENNE GRATI ANIMI

SUMMAEQUE VENERATIONIS

MONUMENTUM

SACRAS ESSE VULT

Auctor.

Ranunculus genus linneanum ad Polyandriam Polygyniam systematis sexualis, ad Familiam ***Ranunculacearum*** systematis naturalis spectans, secundum omnes fere botanices cultores recentiores in quatuor dispescitur genera, in ***Ceratocephalum*** quippe, ***Ranunculum***, ***Callianthemum*** et ***Ficariam***. Non exiguus est numerus specierum horum generum in Hungaria (cum Transylvania et Dalmatia) sponte provenientium. Plures harum specierum Hungariae propriae sunt; multae cum dissitis etiam provinciis, australioribus et orientalibus potissimum communes, apud nos quoque occurrunt: germanicarum specierum paucissimae desiderantur. Ranunculi species patrias e scriptis botanicorum impressis et notatis in hoc objecto Sp. Dom. Professoris Bot. Jos. Sadler, quae nobiscum vir hic benevole communicavit, eruere conati sumus. Loca natalia ex iisdem fontibus diligenter adnotavimus. In coordinatione specierum novissimum systema Dris Dav. Dietrich *) secuti sumus, diagnoses specierum ex eodem opere assumsimus; synonima pauca solum adjecimus.

---

*) Synopsis plantarum seu enumeratio Systematica plantarum plerumque adhuc cognitarum cum differentiis specificis et Synonimis selectis ad modum Personii elaborata. Auctore D. Dav. Dietrich Socc. pt. litt. Sodali. Sectio III. Claasis XI-XV. Vimariae 1843 Sumtibus et typis Bernh. Fried. Voigtii.

Characteres generum Ranunculi L.

1. ***Ranunculus* Plin.** Sepala 5 decidua. Petala 5 basi foveola squamaque nectarifera instructa. Antherae biloculares. Stigmata incrassata. Caryopses plurimae subovatae subcompressae glabrae vel muricatae echinatae.

2. ***Callianthemum* Meyer.** Sepala 5 herbacea. Petala 6—15 basi tubulosa. Stamina plurima. Caryopses plurimae supra receptaculum hemisphaericum spicatae stylo apiculatae. Semen inversum.

3. ***Ficaria* Dill.** Sepala 3 colorata. Petala 6—9 ungue intus foveolato. Stamina plurima. Caryopses plurimae supra receptaculum hemisphaericum congestae obtusae. Semen erectum.

4. ***Ceratocephalus* Moench.** Sepala 5 Petala unguiculata. Stamina 10—16. Caryopses cornutae nudae in receptaculo elongato.

Enumeratio Specierum.

1. Ranunculus.

a, ***Batrachium* Dc.** Pericarpia transverse rugoso-striata. Petala alba, ungue flavo fovea nectarifera notato.

1 ***R. hederaceus* L.** Foliis omnibus conformibus obtuse 5-lobis; carpellis subturgidis transverse rugosis glabris apice breviter apiculatis.

In Dalmatiae aquosis, inundatis, ad fossas. Portenschlag, Host. In stagnis iuxta Kőhalom Transylvaniae ♃ Apr. Majo.

2 ***R. aquatilis* L.** Foliis submersis setaceo-multifidis petiolatis laciniis undique patentibus, natantibus reniformibus lobatis fissisque; caule obtusangulo; pe-

talis obovatis; staminibus ovariorum capitulo longioribus; carpellis subturgidis transverse rugosis, hispidis apice breviter apiculatis.

Varietates:

α peltatus ***Koch*** foliis cordato-subrotundis 5-lobis, lobo intermedio 3-lateralibus 2-crenatis.

β ***truncatus Koch*** foliis natantibus 5-lobis, lobis non crenatis.

δ ***tripartitus Koch*** foliis natantibus tripartitis lacinits triangulari-obovatis saepe petiolulatis 2—3-fidis crenatisque.

ε pantothrix ***Koch*** foliis natantibus nullis.

ξ ***succulentus Koch*** caule breve adscendente, dense folioso non natante; foliis omnibus multifidis, lacinulis filiformibus succulentis.

Incolit omnes paludes et rivulos lente fluentes totius Hungariae. ♃ Vere et prima aestate.

3 ***R. divaricatus Schrank.*** Foliis omnibus submersis setaceo-multifidis laciniis in planum orbiculare dispositis; caule obtusangulo; petalis 5 obovatis staminibus ovariorum capitulo longioribus; carpellis transversae rugosis hispidis.

In stagnis fossisque Transylvaniae communis Baumg. ♃ Jun. Jul.

4 ***R. fluitans Lam.*** Foliis omnibus submersis setaceo-multifidis, laciniis elongatis paralellis porrectis; caule tereti; petalis 9—12 oblongo-cuneatis; staminibus capitulo ovariornm brevioribus carpellis subturgidis transverse rugosis immarginatis glabris subapiculatis.

Cum priori specie per totam Hungariam ♃.

b, ***Ranunculastrum DC.*** Carpella glabra compressa in spicam disposita. Radix grumosa. Flores lutei.

5 ***millefoliatus Vahl.*** Foliis decompositis multifidis, lobis linearibus glabris; caule subaphyllo erecto villoso unifloro; calyce adpresso.

In montibus et collibus Croatiae et Dalmatiae. Host. Portenschlag. Tomasini ♃ Vere.

6 ***R. pedatus WK.*** Foliis glabris radicalibus petiolatis 3-partitis v. pedatis; lobis linearibus integris v. bifidis; caulinis sessilibus partitis, supremis linearibus, caule erecto paucifloro; calyce adpresso.

In graminosis Hungariae et Transylvaniae ♃. Majo, Junio, Altitudo 1—1 ½ ped.

7 ***R. illyricus L.*** Foliis cauleque sericeo-lanatis; foliis radicalibus ternatis; foliolis lineari-lanceolatis indivisis v. 2—3 partitis; pedunculis teretibus; calyce reflexo.

In graminosis apertis et sylvaticis frequens per Hungariam Transylvaniam, Croatiam et Dalmatiam ♃ Majo, Junio. Flos speciosus.

c, ***Thora DC.*** Carpella laevia subglobosa. Radices grumosae.

8 ***R. Thora L.*** Foliis glaberrimis, radicalibus petiolatis caulinorumve sessili reniformibus crenatis floralibus incisis. caule 2—3 floro glabro. R. scutatus WK.

In pascuis alpium hungaricarum et croaticarum saepius frequentissime. Kit. Roch. Vahlbg. ♃ aestate.

9 ***R hybridus Biria.*** Foliis glaberrimis, radicalibus longe petiolatis apice lobatis, caulibus 1—3 floris. R. Pseudothora Host. R. Thora Jacqu. obs. t. 13.

In alpium jugis Barcensibus prope rivulos in Transylvania Baumg. ♃ Jun. Jul.

d, ***Hecatonia DC.*** Carpella glabra rotundo-ovata in capitulum rotundum disposita. Radix fibrosa.

α Flores albi. Folia dissecta.

10 ***R. glacialis L.*** Foliis radicalibus petiolatis palmato-tripartitis ternatisve, lobulis lanceolatis obtusiusculis, caule 1—3 floro; calyce hirsutissimo; carpellis oblique ovatis glabris immarginatis.

Habitat tantummodo in cacuminibus altissimis Carpatorum non infra 6000 ped. super mare. ♃ aestate.

11 ***R. alpestris L.*** Caespitosus, foliis radicalibus reniformi 3—5-partitis, partitionibus trilobatis contiguis; petiolis semiteretibus late canaliculatis succulentis, caulino lineari-oblongo integerrimo; caule subunifloro; petalis obcordatis; squama nulla.

Frequens in rupestribus irrigatis alpium hungaricarum, banaticarum, Transylvaniae et Croatiae ♃ aestate in autumnum.

12 ***R. crenatus WK.*** Glaber subuniflorus; foliis cordato-subrotundis inciso-crenatis; petalis repandis; squama nulla.

In alpium banaticarum et Transilvaniae nec non Croatiae locis saxosis irrigatis Kit. Roch. Baumg. ♃ aestate in autumnum.

13 ***R. aconitifolius L.*** Foliis 5-partitis, partitionibus rhombeo-acuminatis, inciso-serratis intermediis trifidis, floralibus summis digitatis sessilibus lanceolatis subserratis; floribus corymbosis; pedunculis pubescentibus; squama nectarii spathulata petaloidea.

β ***platanifolius L.*** elatior, gracilior, pedunculis longissjmis glabris.

In sylvis subalpinis et alpinis Hungariae Transilvaniae et Croatiae ♃ Jun. Aug. *β* in sylvis densis humidisque post Parajd nempe prope ortum Kochelii minoris in Transylvania Baumg.

β Flores flavi. Folia indivisa.

14 ***R. lingua L.*** Foliis elongato-lanceolatis, acuminatis; caule stricte erecto multifloro basi verticillatim radiculoso stolonifero; carpellis compressis rostro ensiformi.

In paludosis, aquis stagnantibus, ad rivulos, in fossis vulgaris per totam Hungariam et Transilvaniam. Altitudo 2—4 ped. Flores aurei speciosi ♃-Jul. Sept.

15 ***R. Flammula L.*** Foliis ellipticis lanceolatis linearibusve, caule adscendente v. prostrato saepe ra-

dicante multifloro; carpellis obovatis laevibus apiculo brevi terminali. R. reptans L. fl. dan.

In paludosis, spongiosis, pratis udis frequens per totam Hungariam et Transylvaniam. Caules potissimum declinati, prostrati, potissimum radicantes, priori specie multum graciliores. Flores parvi aurei ♃ Jun. Aug.

16 ***R. polyphyllus WK.*** Caule erecto v. natante glabriusculo, paucifloro, ramoso, ramis inferioribus oppositis ternis; foliis petiolatis, inferioribus numerosis, verticillatis ovato-oblongis, caulinis alternis cuneiformibus 3-lobis v. 3-dentatis, summis sublinearibus; floribus (parvis) longe pedunculatis, pedunculis teretibus; fructibus oblique ovatis, compressiusculis. Sadler Fl. Com. Pesth II. ed. p. 224.

Provenit abunde, planta haec pro statione 2—6 pollicaris et multum varians in stagnis, inundatis et ad paludes planitiei hungaricae potissimum ad Tibiscum. In piscinis stagnisque juxta Déva et Károlyfejérvár frequens ⊙ Majo Jul.

δ Flores lutei. Folia dissecta.

17 ***R. auricomus L.*** Foliis radicalibus cordato-orbiculatis crenatis indivisis v. 3-multifidis; petiolis basi vaginantibus; foliis caulinis digitato-partitis laciniis linearibus divergentibus; caule multifloro; carpellis ventricosis velutinis.

In sylvis frondosis, caeduis et pratis montanis pinguioribus. Hung. Trans. et Croatiae. Flores mediocres, petala in primordialibus saepe nulla. ♃ Majo Jun.

18 ***R. cassubicus L.*** Vaginis radicalibus membranaceis aphyllis; folio radicali solitario cordato-orbiculari crenato; caulinis digitatis laciniis oblongo-lanceolatis divergentibus; caule multifloro, carpellis velutinis.

In sylvis montanis Banatus Roch. Clarissimus hic vir pro varietate R. auricomi habet. ♃ Majo. Jun.

19 ***R. sceleratus L.*** Foliis inferioribus palmato-partitis inciso-crenatis superioribus trifidis laciniis linearibus; calyce reflexo; carpellorum capitulo oblongo-spicaeformi; carpellis ecarinatis subtiliter rugulosis.

In udis fossis, stagnis, ad ripas rivulorum frequentissimus ⊙ aestate. Altitudo 1—2 ped. Caulis crassus succulentus. Folia carnosula lucida. Flores exigui.

20 ***R. montanus W.*** Pilosus, Rhizomate horizontali; caule 1—2 floro; foliis radicalibus palmato-partitis laciniis obovatis 3-fidis obtusiuscule dentatis, caulino inferiore 5-partitio laciniis oblongo-linearibus superiore trifido, receptaculo setoso; carpellis marginatis rostro subcurvo. R. Villarsii Dec. R. polymorphus Roch.

In alpibus Croatiae, Banatus, Marmatiae, Transylvaniae non infrequens. Host. Kit. Sadler. Roch. Baumg. ♃ Jul. Aug.

21 ***R. Gouani Wild.*** Foliis radicalibus orbiculatis profunde 5-fidis lobis dentatis, caulinis sessilibus palmato-partitis lobis dentatis; calyce subvilloso.

In alpinis pratis Com. Marmaros. Kit. In alpibus Fogarasiensibus Transylvaniae Baumg. ♃ Jul. Aug. Corolla passim polypetala Baumg.

22 ***R. acris L.*** Foliis radicalibus palmato-partitis, laciniis rhombeis inciso-acute dentatis, caulinis conformibus, superioribus 3-partitis laciniis linearibus; caule multifloro; pedunculis teretibus; rostro subcurvato, carpello multoties breviore; receptaculo glabro.

Vulgatissimus in omnibus pratis praesertim udis ♃ aestate. Alt. 2—4 ped.

23 ***R. polyanthemos L.*** Foliis radicalibus palmato-partitis laciniis trifidis incisis lacinulis sublinearibus; pedunculis sulcatis; carpellis lenticulari-com-

pressis marginatis, rostro uncinato; receptaculo setoso.

Vulgaris in pratis altioribus pinguioribus et sylvaticis totius Hungariae ♃. 1—2 pedalis. Aestate.

24 ***R. nemorosus DC.*** Caule multifloro, foliis radicalibus palmato-partitis, laciniis obovatis 3-fidis, dentatis; pedunculis sulcatis, carpellis lenticulari-compressis marginatis; rostro apice convoluto; receptaculo setoso. R. Breyninus Cr.

Cum priori ♃ Majo. Jul. Alt. 1—3 ped.

25 ***R. lanuginosus L.*** Foliis radicalibus palmato-partitis, laciniis lato obovatis trifido-incisis aut dentatis, caulinis conformibus, superioribus tripartitis laciniis oblongo-lanceolatis; caule multifloro, pedunculis teretibus; carpellis lenticulari-compressis, marginatis; rostro carpellum dimidium subaequante; receptaculo glabro.

Vulgaris cum prioribus ♃ Jun. Jul. 1—3 pedalis.

26 ***R. repens L.*** Foliis radicalibus ternatis biternatisque, foliolis 3-fidis inciso-dentatis; pedunculis sulcatis; calyce patente; carpellis lenticulari-compressis marginatis subtiliter impresso-punctatis; stolonibus repentibus.

Ranunculorum communissimus in omnibus uliginosis, spongiosis, fossis, plateis, ad stagna et in salicetis ♃ Majo Aug. Alt. 1—2 ped. Folia radicalia interdum pinnatisecta.

27 ***R. flabellifolius Heuff.*** Foliis radicalibus reniformibus crenatis, caulinis flabellatis (cuneato-dilatatis) integris tripartitisve extrorsum crenatis; petalis calyce plus duplo longioribus carpidiis?

In nemorosis ad Krassova, Oravitza, Csiklova Banatus. Heuff. Wierzbicky. ♃ Majo. Jun. Altitudo ½—1 ped.

28 ***R. bulbosus L.*** Foliis ternatis, 3 fidis; caule erecto multifloro; pedunculis sulcatis, calyce reflexo;

caudice bulboso; carpidiorum carina tricostata rostro brevi adunco.

Ranunculorum distinctissima rarior in Hungariae planitie, frequentior in Banatus, Transilvaniae et Dalmatiae pratis sicciorıbus, ad agros inter segetes et in subalpinis ♃ Jun. Aug.

ε *Echinella DC.* Carpella tuberculis aculeisque scabra.

29 ***R. Philonotis Retz.*** Pilosus; foliis radicalibus ternatim v. biternatim-sectis; segmentis 3-fidis inciso-serratis; pedunculis sulcatis petalis calyce reflexo subduplo longioribus, carpellis lenticulari-compressis, marginatis ante marginem tuberculorum serie **1—2** notatis; stylo curvato; receptaculo piloso.

In graminosis Hungariae Croatiae et Trans. passim in pomariis ⊙ aestate.

30 ***R. laciniatus Baumg.*** Caule erecto foliisque sericeo-villosis; foliis ternato-tripartitis, segmentis trifidis linearibus dentatis; pedunculis elongatis filiformibus dense pilosis; calyce patente; carpellis muricatis mucronatisque.

In montibus siccioribus ad Ujegyháza Transilvaniae Baumg. ⊙ (♃ Baumg.) Majo. Jun.

31 ***R. tuberculatus Kit.*** Foliis glabris profunde multifidis, lobis linearibus acutis; caule erecto multifloro; carpellis compressis, tuberculis obtusissimis.

Inter Croatiae et Hungariae segetes ⊙ Majo. Jul. Aug. An varietas subsequentis?

32 ***R. arvensis L.*** Caule erecto multifloro; foliis trifido-decompositis, laciniis linearibus; carpellis echinatis.

In agris, cultis inter segetes abunde in omnibus Hungariae provinciis ⊙ Majo — Jul. Flores parvi sulfurei. Folia primordialia simplicia.

33 ***R. muricatus L.*** Caule diffuso; foliis cordato-subrotundis lobatis obtusis glabris; carpellis echinatis stricte acuminatis.

In graminosis et inter segetes Littoralis hungarici et Dalmatiae frequens. ⊙ Majo. Jul. Flores parvi. Pedunculi elongati. Carpella magna.

34 ***R. parviflorus L.*** Foliis villosis orbicularibus 3-lobis argute dentatis v. incisis; caule decumbente molliter hirsuto; pedicellis oppositifoliis; calyce demum reflexo petala aequante; carpellis granulato-tuberculosis.

Cum praecedente frequens. ⊙ Majo. Jul. Humilis, flores parvi luteoli.

35 ***R. verrucosus Presl.*** Foliis villosis petiolatis ternatis; foliolis petiolatis 3 fidis inciso-dentatis; caule basi bulboso patenti-villoso; calyce reflexo; carpidiis utrinque verrucoso-tuberculatis.

In graminosis ad Flumen. ♃ Majo. Junio. Sadler.

36 ***R. ophioglossifolius Vill.*** Foliis inferioribus petiolatis cordatis obtusis superioribus oblongis subsessilibus; caule erecto fistuloso; pedunculis oppositi foliis; carpellis granulato tuberculatis.

In uliginosis et ad stagna insularum Veglia et Ossero v. g. ad Capricio ins. veglia Sadler. ⊙ Jun. Jul. Flores parvi lutei.

37 ***R. nodiflorus L.*** Foliis radicalibus petiolatis ovali-oblongis, reliquis lanceolatis; floribus sessilibus oppositifoliis; carpellis granulato-tuberculosis rostro porrecto.

In stagnis sylvaticis Hungariae, Banatus et Croatiae montanae nec non ad paludes planitiei hungaricae copiose ⊙ Majo. Jun. Planta distinctissima 2—8 pollicaris. Flores parvi, fugaces in ramis primariis brevissime pedunculati. Calyx patulus flavescens. Petala distantia, exigua lutea, ovata, obtusa. Fructuum capitulum globosum. Sadler Fl. Com. Pesth.

Quid R. velutinus Tomasini ex insulis Lussin. An R. velutinus Tenore?

2. *Callianthemum*.

1 *C. rutaefolium* ***Rchb.*** Foliis quinato-pinnatis ternatisque, laciniis obovatis carnosulis distantibus; petalis 12 lineari oblongis truncato-dentatis sepala obovata longe superantibus.

In lapidosis et pascuis Alpium Carpathicarum Hungariae et radnensium nec non Fogarasiensium Transilvaniae. Roch. Kit. Wahlb. Baumg. ♃ aestate. Flos albus v. pallide roseus.

3. *Ficaria*.

1 *F. calthaefolia* ***Rchb.*** Foliis cordatis lobis incumbentibus; scapo unifloro.

In Dalmatiae udis et sylvaticis umbrosis ♃ Vere Folia maculata. Petala 10 lutea.

2 ***Ficaria verna Pers.*** Foliis cordato-angulatis, lobis baseos distantibus; pedunculo terminali.

In pratis, sylvis, pascuis et locis humidis frequentissime. ♃ Vere. Utrique speciei radix grumosa e fibris incrassatis formata.

4. *Ceratocephalus*.

1 *C. falcatus* ***Pers.*** Planta pusilla ½—3 pollicaris. Radice fibrosa: foliis omnibus radicalibus, petiolatis pubescentibus, cuneiformibus tripartito-multifidis, laciniis linearibus subfalcatis; scapis unifloris, foliis demum altioribus, teretibus, lanatis, floribus exiguis, calycibus lanatis, petalis flavis minimis erectis;

fructibus dorso inter gibberes canaliculatis, rostro arcuato, omnibus in spicam oblongo-ovatam congestis rachi lanata Sadler.

Frequens in argillosis, ruderatis, ad aggeres, vineas in graminosis etc. per omnes Hungariae provincias ☉ Vere.

THESES.

1. Stomacace et Noma distinguenda sunt.
2. E symptomatibus subjectivis saepe arduum in febre intermittente iudicium.
3. In casu graviditatis dubio auscultatio dat certitudinem.
4. Morbus Brigthii causam proximam in crasi sanquinis abnormi quaerit.
5. Hydrops in morbis cordis organicis non a sola circuli turba mechanica sed etiam ab Haematosi imperfecta oritur.
6. Aquae minerales Hungariae tantae et tam efficaces sunt, ut iis aliorum regnorum saepe carere possimus.
7. Operatio Cataractae pulcherrimum Chirurgiae opus.
8. Praesente Typho vix evolvitur Tuberculosis et vicissim.
9. Docimasia pulmonum hydrostatica sola dubia.
10. Religio, humanitas, prudentia, his medicus verus ne careat.